Teuvo Pohjolainen
13.4.2016

Lausunto eduskunnan perustuslakivaliokunnalle Valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (kolmansien maiden kansalaisia koskeva tietojenvaihto ja ECRIS) (U 13/2016 vp)

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan pyytämänä lausuntona otsikossa mainitusta Valtioneuvoston kirjelmästä esitän kunnioittavasti seuraavan:

1 Yleistä

Esillä on Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti eduskunnalle lähetetty Euroopan komission ehdotus (KOM (2016) 7 lopullinen) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi neuvoston puitepäätöksen 2009/315/YOS muuttamisesta kolmansien

maiden kansalaisia koskevan tietojenvaihdon ja eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) osalta sekä neuvoston päätöksen 2009/316/YOS korvaamisesta.

Neuvoston puitepäätöksellä 2009/315/YOS (EUVL L 93, 7.4.2009, s. 23, jäljempänä *puitepäätös)* ja neuvoston päätöksellä 2009/316/YOS (EUVL L 93, s. 33, 7.4.2009, jäljempänä *ECRIS-päätös*) perustettiin eurooppalainen rikosrekisteritietojärjestelmä ECRIS ja tehostettiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välistä rikosrekisteritietojenvaihtoa erityisesti rikosoikeudellisen yhteistyön alalla. Järjestelmän soveltaminen on alkanut vuonna 2012. Puitepäätös tehosti jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosrekisteritietojen vaihdossa erityisesti siten, että se mahdollisti tietojen vaihdon IT-järjestelmän avulla standardoidussa muodossa.

Suomessa puitepäätös saatettiin voimaan lailla, jolla muutettiin rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä sekä rikosrekisterilain ja kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettua lakia. Asiaa ei tuolloin käsitelty perustuslakivaliokunnassa. Mietinnön asiassa antoi lakivaliokunta (mietintö 3/2012 vp).

Puitepäätöksen mukainen yhteistyö koskee ensinnäkin yleistä rikosrekisteritietojenvaihtoa. Tältä osin puitepäätös edellyttää, että jäsenvaltio, joka on antanut toisen jäsenvaltion kansalaista koskevan tuomion, ilmoittaa tästä sille jäsenvaltiolle, jonka kansalainen tuomittu henkilö on (4 artikla). Tarkoituksena on varmistaa, että jäsenvaltioiden kansalaisten osalta tietoa kaikkien jäsenvaltioiden rikosrekistereihin merkityistä tuomioista säilytetään keskitetysti siinä jäsenvaltiossa, jonka kansalainen tuomittu henkilö on. Näin rikosrekisteritietoja koskeva yksittäinen pyyntö voidaan kohdistaa siihen jäsenvaltioon, jonka kansalaista koskevia tietoja tarvitaan.

Puitepäätös sisältää yhteistyötä koskevat säännökset myös yksittäisten rikosrekisteritietoja koskevien pyyntöjen osalta. Puitepäätös velvoittaa luovuttamaan tietoja rikosasian käsittelyä varten (7 artiklan 1 kohta) sekä muuta tarkoitusta varten kansallisen lainsäädännön mukaisesti (7 artiklan 2 kohta). Puitepäätös sisältää säännöksiä myös henkilön itseään koskevien pyyntöjen esittämisestä (6 artiklan 2 ja 3 kohta). Lisäksi puitepäätöstä sovelletaan myös alaikäisten kanssa työskentelyä tai toimimista koskevaa taustan tarkistamista varten direktiivissä 2011/93/EU edellytetyn mukaisesti.

Suomessa puitepäätöksen 3 artiklassa tarkoitettuna keskusviranomaisena toimii Oikeusrekisterikeskus.

Koska puitepäätöksen mukainen tietojen keskittäminen yhteen jäsenvaltioon koskee vain EU:n kansalaisia, voimassa olevassa järjestelmässä ainoa tapa selvittää, onko kolmannen maan kansalaisella aiempia rikostuomioita muissa jäsenvaltioissa, on kysyä asiaa jokaiselta jäsenvaltiolta erikseen. Tästä syystä jo pitkään tavoitteena on ollut, että ECRIS-järjestelmää täydennettäisiin kaikkia EU:n jäsenvaltioissa rikostuomion saaneita kolmansien maiden kansalaisia koskevalla järjestelmällä, jonka avulla jäsenvaltiot voisivat tarkistaa, missä jäsenvaltioissa tuomioita on, ja kohdentaa yksittäiset pyyntönsä näihin jäsenvaltioihin. Direktiiviehdotus koskee ECRIS-järjestelmän laajentamista tältä osin.

Ehdotusta on valmisteltu pitkään komissiossa. Asian etenemiseen ja ehdotuksen sisältöön ovat kuitenkin vaikuttaneet erityisesti Pariisissa tehdyt terrori-iskut. Vuoden 2015 aikana sekä Eurooppa-neuvosto että oikeus- ja sisäasioiden neuvosto ovat tämän johdosta useaan otteeseen todenneet, että rikosrekisteritietojenvaihto on tärkeä osa rikollisuuden ja terrorismin torjuntaa. ECRIS-järjestelmän kehittäminen mainitaan lisäksi yhtenä toimenpiteenä Euroopan komission keväällä 2015 antamassa sisäisen turvalli-

suuden agendassa (KOM (2015) 185 lopullinen). Ehdotukseen on viime vaiheissa sisällytetty velvollisuus tallettaa kolmansien maiden kansalaisten sormenjälkitiedot, siten että ne ovat käytettävissä ECRIS-järjestelmän mukaisessa yhteistyössä. Komission ehdotuksessa sormenjälkitietojen lisäämistä perustellaan sillä, että kolmannen maan kansalaisen tunnistaminen edellyttää tätä.

Direktiiviehdotuksen keskeisin velvoite on, että jäsenvaltio, jossa annetaan kolmannen maan kansalaista koskeva tuomio, velvoitetaan tallettamaan kansallisiin järjestelmiin uuden 4 a artiklan 1 kohdassa luetellut tiedot, jotka sisältävät muun ohella henkilön sormenjälkiä koskevat tiedot. Kolmannen maan kansalaista koskevat tiedot, jotka liittyvät hänen henkilöllisyytensä määrittämiseen mukaan lukien sormenjälkiä koskevat tiedot, tulee lisäksi sisällyttää niin sanottuun indeksifiltteriin, joka tulee toimittaa kaikille jäsenvaltioille (uusi 4 a artiklan 2 kohta). Jäsenvaltioilla on oikeus tutkia mainitut indeksifiltterit niiden itsensä hallussa olevilla henkilöllisyyden määrittämistä koskevilla tiedoilla mukaan lukien sormenjälkitiedot, jotta ne voisivat löytää osumia, ja siten saada tiedon, missä jäsenvaltioissa on samaa kolmannen maan kansalaista koskevia rikosrekisteritietoja (uusi 4 b artikla). Tavoitteena on, että rikosrekisteritietoja koskeva yksittäinen pyyntö voidaan lähettää vain sellaisiin jäsenvaltioihin, joissa indeksifiltteristä saadun tiedon mukaan on samaa henkilöä koskevia rikostuomioita.

Direktiiviehdotuksessa ei ehdoteta soveltamisalan laajentamista sen osalta, mihin tarkoitukseen rikosrekisteritietoja on velvollisuus luovuttaa.

Valtioneuvosto suhtautuu direktiiviehdotuksen tavoitteisiin lähtökohtaisesti myönteisesti. Valtioneuvoston mielestä on perusteltua kehittää ECRIS –järjestelmän käyttöä siten, että jäsenvaltiot saavat tiedon siitä, missä jäsenvaltioissa kolmannen maan kan-

salaista koskevia tuomioita on, jolloin ne pystyvät kohdentamaan pyyntönsä oikeisiin jäsenvaltioihin.

Valtioneuvosto on myös katsonut, että henkilötietojen tallettamista koskeva velvollisuus ei saisi ylittää sitä, mikä on tarpeen rajat ylittävään oikeudelliseen yhteistyöhön liittyvän tavoitteen saavuttamiseksi. Ehdotuksessa kolmansien maiden kansalaisten henkilöiden sormenjälkitietojen tallettamista koskevaa velvoitetta on pidetty tarpeellisena, jotta voidaan varmistaa kyseisten henkilöiden luotettava tunnistaminen. Tältä osin valtioneuvosto katsoo, että sääntelyssä tulisi kuitenkin pyrkiä huomioimaan, että on myös kolmansia maita, joilla on luotettavat väestörekisterit, joiden perusteella kansalaiset voidaan luotettavasti tunnistaa. Tähän valtioneuvoston kantaan voin hyvin yhtyä.

2 Ehdotusten suhde perusoikeuksiin

Direktiiviehdotus on merkityksellinen perustuslain 10 §:n takaaman yksityisyyden suojan kannalta. Siltä osin kuin direktiiviehdotus johtaa erilaiseen menettelyyn Euroopan unionin kansalaisten ja ns. kolmansien maiden kansalaisten välillä, ehdotus voi olla merkityksellinen myös perustuslain 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisuuden ja siihen liittyvän syrjintäkiellon näkökulmasta.

2.2 Ehdotusten merkitys yksityisyyden suojan kannalta

Ehdotettua sääntelyä on arvioitava ennen muuta perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatun henkilötietojen suojan kannalta. Henkilötietojen suojasta säädetään perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan tarkemmin lailla. Käytännössä asiasta on nykyisin säädetty henkilötietolailla. Perustuslain lakiviittaus edellyttää lainsäätäjän säätävän

tästä oikeudesta (PeVM 25/1994 vp, s. 6/I), mutta jättää sääntelyn yksityiskohdat lainsäätäjän harkintaan. Tällaisen perusoikeussäännöksen on katsottu sitovan lainsäätäjän sisällöllistä harkintaa vähemmän kuin sen tapainen sääntelyvarauksen sisältävä säännös, jossa perusoikeuden todetaan olevan olemassa sen mukaan kuin lailla säädetään (esim. PeVL 51/2002 vp , s. 2/I).

Perustuslakivaliokunnan käytännön (esim. PeVL 14/2002 vp, s. 2) mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa kuitenkin se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatun yksityiselämän piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Lainsäätäjän harkintaa sitoo se, että henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset - tietojen luovutettavuus mukaan luettuna - sekä tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturva, minkä lisäksi näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista (esim. PeVL 51/2002 vp, s. 2/I ja PeVL 35/2004 vp).

Henkilötietojen suojaa käsitellään myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklassa. Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 8 artikla sisältää niin ikään määräyksiä jokaisen oikeudesta nauttia yksityiselämäänsä ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on aiemmin kiinnittänyt huomiota sellaisten kansainvälisten sopimusten ja säännösten valmisteluun, joilla on vaikutusta yksityisyyden suojaan. Tässä yhteydessä voidaan viitata esimerkiksi kannanottoon, joka on nähtävissä PeVL 25/2009 vp:

> ”Tämän kaltaisen EU:n ja kolmannen valtion välillä tehtävän sopimuksen valmistelun yhteydessä on yleisesti syytä korostaa sitä, että sopimuksen

määräysten tulee täyttää erityisesti yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan perusoikeuksina liittyvät vähimmäisvaatimukset. Merkityksellisiä tältä kannalta ovat erityisesti EU:n perusoikeuskirjan 7 ja 8 artikla, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaan kiinnittyvä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö sekä Euroopan neuvostossa vuonna 1981 tehty yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä. Valtioneuvoston on syytä kiinnittää huomiota myös perustuslain 10 §:n 1 momentista seuraaviin velvoitteisiin. Henkilötietojen käsittelyä koskevan sopimuksen laadinnassa on varmistuttava muun muassa tietojen vaihdon välttämättömyydestä ja oikeasuhtaisuudesta sekä tietojen vaihdon edellytysten ja tietosisältöjen määrittelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta. Näiden lisäksi valiokunta korostaa tietosuojan riittävää tasoa tietoja edelleen siirrettäessä (ks. esim. PeVL 27/2006 vp, s. 3/II) sekä käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta (ks. esim. PeVL 14/2009 vp).

Esillä olevan direktiiviehdotuksen keskeisin kysymys yksityisyyden suojan kannalta on kolmannen maan kansalaisten sormenjälkitietojen rekisteröiminen. Perustuslakivaliokunta on suhtautunut varauksellisesti biometristen tunnisteiden, kuten sormenjälkitietojen laajaan rekisteröintiin. Perustuslakivaliokunta katsoi esimerkiksi passilakiehdotuksen yhteydessä, että biometrisiä tunnisteita sisältävään poikkeuksellisen laajaan tietokantaan saattaa liittyä tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetin suojalle. Muun muassa tämän vuoksi sormenjälkien tallettaminen passirekisteriin ei valiokunnan mielestä näyttänyt esitettyjen rekisterin perustamista puoltavien perusteiden kannalta täysin välttämättömältä ja oikeasuhtaiselta. (Ks. myös PeVL 47/2010 vp). Valiokunta ei päätynyt pitämään rekisterin perustamista suoranaisesti perustuslain vastaisena, mutta se kehotti kuitenkin hallintovaliokuntaa vakavasti harkitsemaan tietojen rekisteröimistä koskevan sääntelyn poistamista ainakin, jos tietoturvajärjestelyjä ei ole rekisterin käyttöönottohetkeen mennessä saatettu vaadittavalle korkealle tasolle. Näin ei kuitenkaan esityksen eduskuntakäsittelyssä tehty (ks. HaVM 9/2009 vp).

Euroopan unionin henkilötietojen suojaa koskevien nykyisten standardien mukaan ehdotuksessa tarkoitettuja rikosoikeudellisia tuomioita koskevia tietoja pidetään erityisenä henkilötietojen luokkana, joka edellyttää erityisiä suojatoimia. Kansallisen lain mukaan kysymys on henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä tarkoitetuista rikollista tekoa, rangaistusta tai muuta rikoksen seuraamusta koskevista arkaluonteisista henkilötiedoista, joiden käsittely on lähtökohtaisesti kielletty. Arkaluonteisten tietojen käsittely on kuitenkin mahdollista muun muassa silloin, kun käsittelystä säädetään laissa. Henkilötietojen käsittelyn tulee aina olla tarpeellista ja oikeasuhtaista.

Valiokunta on pitänyt tärkeänä myös, että sormenjälkien käyttäminen rajoitetaan vain niiden keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen. Tällainen tarkoitus voi valiokunnan mielestä sinänsä liittyä myös tarkasti määriteltyjen rikosten estämiseen ja selvittämiseen, mutta ainoastaan siinä laajuudessa kuin tällä toiminnalla on kiinteä yhteys alkuperäiseen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen (PeVL 47/2010 vp).

Erikseen valiokunta on huomauttanut, että tietojen luovuttamista ulkomaille on arvioitava samoista lähtökohdista kuin kotimaassa tapahtuvaa luovuttamista (PeVL 51/2002 vp, s. 3/I).

> *Perustuslakivaliokunta ei siis ole pitänyt sormenjälkitietojen perusteltua ja täsmällisesti määriteltyä rekisteröimistä sinänsä perustuslain kannalta ongelmallisena, kunhan esityksen mukaisten arkaluonteisten tietojen tietosuoja on asianmukaisesti varmistettu ja tietojen tallentaminen on tarpeellista ja oikeasuhtaista. Asian jatkokäsittelyssä on syytä varmistua siitä, että sääntelyyn sisältyvät asianmukaiset säännökset myös esityksessä tarkoitettujen sormenjälkitietojen edelleen luovuttamisesta (vrt. henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 37 §:n 6 momentti).*

2.2 Ehdotuksen suhde yhdenvertaisuuteen ja syrjintäkieltoon

Yhdenvertaisuudesta ja syrjintäkiellosta on runsaasti sääntelyä ja oikeuskäytäntöä. Suomen oikeusjärjestyksessä lähtökohtana on PeL 6 §:n sääntely. Perustuslakivaliokunta on laajasti arvioinut ja tulkinnut yhdenvertaisuutta ja syrjintäkieltoa koskevaa perustuslaintasoista sääntelyä sekä Suomea sitovia kansainvälisiä sopimuksia lausunnossaan 31/2014 vp, missä on todettu mm. seuraavaa:

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännös ilmaisee paitsi perinteisen vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta. Siihen sisältyy mielivallan kielto ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42).

Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien kansalaisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä sekä myönnettäessä lailla etuja ja oikeuksia kansalaisille, että asetettaessa heille velvollisuuksia. Toisaalta lainsäädännölle on ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa (HE 309/1993 vp, s. 42— 43).

Yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin sisältämä syrjintäkielto, jonka mukaan ketään ei saa asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Säännöksessä lueteltuja erotteluperusteita

voidaan pitää syrjintäkiellon ydinalueena. Luetteloa ei ole kuitenkaan tarkoitettu tyhjentäväksi, vaan eri asemaan asettaminen on kielletty myös muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tällainen syy voi olla esimerkiksi yhteiskunnallinen asema, varallisuus, yhdistystoimintaan osallistuminen, perhesuhteet, raskaus, aviollinen syntyperä, seksuaalinen suuntautuminen ja asuinpaikka (HE 309/1993 vp, s. 43—44).

Syrjintäsäännös koskee myös pelkkää erilliskohtelua. Siten yhtäläistenkin palvelujen tarjoaminen erikseen eri väestöryhmille syrjintäkiellossa mainitun perusteen mukaisesti on kiellettyä, jollei sitä voida jonkin hyväksyttävän syyn perusteella pitää määrätyssä tilanteessa oikeutettuna. Syrjintäkielto koskee myös toimenpiteitä, jotka välillisesti johtavat syrjivään lopputulokseen. Tältä osin syrjinnän käsilläolo arvioidaan menettelyn tosiasiallisten seurausten kannalta. Suosintaa tai jonkin yksilön tai ryhmän asettamista etuoikeutettuun asemaan pidetään säännöksen kieltämänä, jos se asiallisesti merkitsee toisiin kohdistuvaa syrjintää (HE 309/1993 vp, s. 44/I).

Kansainvälisessä ihmisoikeussääntelyssä yhdenvertaisuudella ja erityisesti syrjinnän kielloilla on keskeinen merkitys. Yhdenvertaisuuden ajatus ja syrjinnän kielto sisältyvät ihmisoikeus- tai perusoikeuskäsitteeseen ajatuksena ihmisten yhtäläisistä oikeuksista mm. alkuperään tai sukupuoleen katsomatta.

EU-oikeudessa yhdenvertaisuusperiaate on vahvistettu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 artiklassa, jonka mukaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Syrjintäkielto sisältyy 21 artiklan 1 kohtaan, jossa kielletään kaikenlainen syrjintä, joka perustuu sukupuoleen, rotuun, ihonväriin tai etniseen taikka yhteiskunnalliseen alkuperään, geneettisiin ominaisuuksiin, kieleen, uskontoon tai vakaumukseen, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen tai muu-

hun sellaiseen seikkaan. Artiklan 2 kohdassa kielletään lisäksi syrjintä kansalaisuuden perusteella.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artikla sisältää vaatimuksen taata sopimuksessa tunnustetuista oikeuksista ja vapauksista nauttiminen ilman syrjintää. Sopimuksen 12. pöytäkirjan 1 artiklan 1 kappaleeseen sisältyvä kaikkinaisen syrjinnän kielto laajentaa 14 artiklan syrjinnän kiellon koskemaan laissa tunnustetuista oikeuksista nauttimista, ja artiklan 2 kappale kieltää syrjinnän viranomaistoiminnassa.

YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (KP-sopimus) 26 artikla sisältää laaja-alaisen ja itsenäisen ihmisoikeuden, joka käsittää oikeuden yhdenvertaiseen kohteluun ja syrjinnän kiellon. KP-sopimuksen valvontaa varten perustettu ihmisoikeuskomitea on katsonut tämän sopimusmääräyksen edellyttävän, että suojan syrjintää vastaan tulee kattaa viranomaistoiminta kokonaisuudessaan sekä yksityisten väliset oikeussuhteet keskeisillä elämänaloilla, kuten työ ja asuminen. Syrjityksi tulleella on sopimuksen 2 artiklan perusteella oltava käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot. Komitea on korostanut, että erilaistava menettely on 26 artiklan mukaista, jos erilaiselle kohtelulle on olemassa kohtuulliset ja objektiiviset kriteerit (esim. PeVL 59/2001 vp, s. 2/II). Yhdenvertaista kohtelua ja syrjinnän kieltoa koskevia säännöksiä on myös useissa muissa YK:n yleissopimuksissa, kuten taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia, kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista ja kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevissa yleissopimuksissa.

Esillä olevan direktiiviehdotuksen mukaan jäsenvaltioilla olisi velvollisuus tallettaa sekä omaan kansalliseen järjestelmään että ECRIS-järjestelmään laajemmin tietoja kolmansien maiden kansalaisista kuin Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisista. Kolmansien maiden kansalaisten osalta talletettavat tiedot sisältäisivät myös sormen-

jälkitiedot. Ehdotettu sääntely on merkityksellistä perustuslain (731/1999) 6 §:ssä turvatun syrjintäkiellon kannalta, koska tällainen sääntely saattaisi johtaa siihen, että kolmansien maiden kansalaiset tulevat eri asemaan asetetuiksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisiin verrattuna mahdollisesti jo rekisteröintivaiheessa taikka myöhemmin tietoja käytettäessä.

Komission ehdotusta on perusteltu sillä, että rikosrekisteritietojenvaihto on tärkeä osa rikollisuuden ja terrorismin torjuntaa. ECRIS-järjestelmän kehittäminen mainitaan lisäksi yhtenä toimenpiteenä Euroopan komission keväällä 2015 antamassa sisäisen turvallisuuden agendassa (KOM (2015) 185 lopullinen). Ehdotukseen on viime vaiheissa sisällytetty velvollisuus tallettaa kolmansien maiden kansalaisten sormenjälkitiedot, siten että ne ovat käytettävissä ECRIS-järjestelmän mukaisessa yhteistyössä. Komission ehdotuksessa sormenjälkitietojen lisäämistä perustellaan sillä, että kolmannen maan kansalaisen tunnistaminen edellyttää tätä.

> *Katson, että ehdotetulle sääntelylle, joka asettaa kolmannen maan kansalaisille Euroopan unionin kansalaisista poikkeavat rekisteröintivaatimukset, on hyväksyttävät perusteet (henkilöllisyyden tunnistaminen ja varmistaminen). Sääntely ei aseta ihmisiä mielivaltaisesti keskenään eri asemaan. Erilaiselle kohtelulle on olemassa kohtuulliset ja objektiiviset kriteerit (esim. PeVL 59/2001 vp, s. 2/II). Sen vuoksi en pidä direktiiviehdotuksen sääntelyä syrjivänä. Jatkovalmistelussa olisi kuitenkin syytä harkita ehdotetun sääntelyn tarpeellisuutta ja oikeasuhtaisuutta, siis esimerkiksi sitä, onko kaikissa tapauksissa asetettava kolmannen maan kansalaisille esitetyt poikkeavat rekisteröintivaatimukset, koska on olemassa kolmansia maita, joiden kansalaisten henkilöllisyyden tunnistaminen ja varmistaminen ovat maan rekisteröintijärjestelmän perusteella ongelmattomat. Olisi ehkä mahdollista rajoittaa mm.*

sormenjälkitietojen rekisteröiminen vain tapauksiin, joissa henkilöllisyyden tunnistaminen ja varmistaminen ei muutoin ole mahdollista.